

KNIHOVNY V MORAVSKOSLEZSKÉM KRAJI V LETECH 2005-2013

SROVNÁNÍ VÝKONŮ KNIHOVEN

KNIHOVNY V MORAVSKOSLEZSKÉM KRAJI V LETECH 2005-2013

SROVNÁNÍ VÝKONŮ KNIHOVEN

Moravskoslezská vědecká knihovna
v Ostravě je příspěvkovou organizací
zřízenou Moravskoslezským krajem

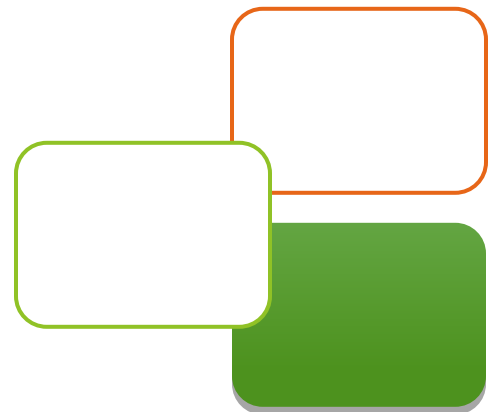
Příspěvková organizace
Moravskoslezského kraje

Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě, příspěvková organizace

© 2016, MSVK

Knihovny jsou jedinečné instituce,
které chrání před nevědomostí.
Jejich existence ukazuje míru demokracie,
uznání hodnoty znalostí a kultury.

Úvod

Tato zpráva je zpracována v rámci úkolů Moravskoslezské vědecké knihovny v Ostravě, příspěvkové organizace (dále jen MSVK) v souladu s § 11, odst. 2 a 3 zákona č. 257/2001 Sb.¹ a podle požadavků Zásad zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven v Moravskoslezském kraji (dále jen Zásady)² a rovněž v souladu s Metodickým pokynem Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území České republiky (dále jen Metodický pokyn)³.

Na základě výročních zpráv a výkazů knihoven poskytujících regionální funkce se zpráva zabývá srovnáním výkonů v období let 2005–2013.

Data z tohoto materiálu mohou být použita jako podklad pro další rozvoj regionálních funkcí (dále jen RF) a zároveň jako motivace i inspirace pro činnost knihoven v Moravskoslezském kraji.

Územní charakteristiky

V České republice se výrazně projevují územní rozdíly v hustotě a uspořádání osídlení. Výrazné difference jsou i uvnitř jednotlivých krajů. Jedná se zejména o rozdíly mezi silně urbanizovaným územím a širším zázemím s malou hustotou zalidnění. Ubývání obyvatelstva se projevuje v malých a nejmenších obcích a marginálních a okrajových venkovských oblastech. Dlouhodobě se to týká především oblastí se špatnou dopravní dostupností, horských a příhraničních oblastí, vnitřní a vnější periferie. Vysídlují se rovněž oblasti se špatným životním prostředím a nedostatkem pracovních příležitostí jako Ostravsko, Karvinsko a také regiony části severní Moravy a Slezska.

---

¹ INFORMACE PRO KNIHOVNY. Zákon č. 257 ze dne 29. června 2001 o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon) [online].[cit.: 2016-02-02]. Dostupné z: http://ipk.npk.cz/legislativa/01_LegPod/knihovni-zakon-257-2001-sb.-a-navazne-provadeci-prepisy/Zakon257.htm

² MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ. ZASTUPITELSTVO KRAJE. *Zásady pro zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven v Moravskoslezském kraji*. Ostrava: Moravskoslezský kraj, 2015, 9 s. Dostupné z: http://www.svkos.cz/data/soubory/2015_zasadyrf.pdf. Schváleno usnesením zastupitelstva kraje č. 14/1230 ze dne 7. 5. 2015 s účinností ode dne 1. 7. 2015.

³ *Metodický pokyn Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území České republiky*. Praha, 2014, 14 s., 4 s. příl. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/assets/literatura-a-knihovny/metodicky-pokyn-regionalni-fce.pdf>

Obecným problémem ČR je demografické stárnutí. Narůstají sociální rozdíly mezi obyvatelstvem a vznikají sociálně znevýhodněné a vyloučené skupiny obyvatelstva. K znevýhodněným skupinám patří především zdravotně postižení, rodiče samoživitelé, senioři a menšiny. U těchto skupin obyvatelstva hrozí segregace a ohrožení chudobou.

Vzdělanost populace v ČR se dlouhodobě zvyšuje, zejména v posledních deseti letech. Dochází k poklesu podílu osob se základním a středoškolským vzděláním bez maturity a roste podíl osob se středoškolským vzděláním s maturitou a s vysokoškolským vzděláním.

Nižší je rovněž používání techniky a informačních technologií u starší populace. Celkově však zaznamenává stálý nárůst. Z regionálního hlediska je používání informačních technologií (internet v domácnostech) v rámci ČR vyrovnané, ve srovnání s EU je však podprůměrné. Jako problémové se ukazuje zajištění dostupnosti vysokorychlostního internetu v některých periferních venkovských oblastech.

Východiska programu regionálních funkcí

Zpráva se prioritně zabývá dopady **Programu regionálních funkcí knihoven**; z celkového pohledu jsou hodnoceny výkony knihoven poskytujících veřejné knihovnické a informační služby.⁴ Přestože Program je jen jednou z dílčích činností, velmi úzce souvisí s celkovými výkony knihoven.

Za účelem koordinace aktivit a realizace společných postupů se v roce 2001 sešli ředitelé veřejných knihoven a vydali svolání, později známé jako **Prostějovská výzva**.⁵ V té době bylo jasné, že je nezbytné vytvořit společný postup řešící současnou nevyrovanou situaci. Byl vytvořen **Program regionální funkce knihoven**, který se po roce 2002 stává důležitým nástrojem pro veřejné knihovny zřizované a/nebo provozované obcemi a kraji na území České republiky.

V roce 2003 se představil první produkt spolupráce – *Program podpory zajištění regionálních funkcí knihoven*, který byl vydán Odborem umění a knihoven Ministerstva kultury České republiky ve spolupráci s Knihovnickým institutem Národní knihovny České republiky. Šlo o skutečně společný nástroj, který zahájil dlouholetou spolupráci knihoven.

---

⁴ Jde o knihovny zřizované a/nebo provozované obcemi na území MSK.

⁵ Dostupné z: <http://ipk.nkp.cz/programy-podpory/regionalni-funkce-verejnych-knihoven/dokumenty/RegPro.htm>

Od roku 2002 je do Programu zapojeno 14 krajských knihoven, 86 knihoven pověřených výkonem regionálních funkcí a 5 987 obsluhovaných knihoven; zásadní část těchto knihoven tvoří knihovny obcí nebo malých měst.⁶

Během let 2002-2004 byly regionální funkce financovány z rozpočtu Ministerstva kultury, od roku 2005 jsou zařazeny mezi mandatorní výdaje příslušného kraje.

Program zaznamenal velký úspěch. Zpočátku byl chápán především jako aktivita zaměřující se na vyrovnání rozdílů v poskytování knihovnických služeb, doplňování knihovního fondu, automatizaci knihoven, poradenství, metodickou práci a retrokatalogizaci knihovních fondů. V současné době je pozornost metodiků věnována i působení knihoven navenek – na přístup ke knihovním fondům prostřednictvím on-line katalogů, webové prezentace knihoven, sociální sítě, komunitní aktivity a v neposlední řadě i vzdělávání knihovníků.

Model regionálních funkcí je platformou, na které mohou knihovny diskutovat o stavu knihoven, o možnostech jeho zlepšení, o zvyšování efektivity knihovnické práce. Společným hodnotícím rámcem této oblasti jsou roční zprávy, které jednotlivé krajské knihovny zpracovávají dle doporučené osnovy.⁷ Tyto zprávy jsou využitelné ve všech oblastech veřejného sektoru, jsou přístupné pro orgány veřejné správy na národní, regionální i místní úrovni. Roční zprávy mohou být využity při různých příležitostech, například jako argumentace směřující ke zlepšování spolupráce s veřejnou správou.

Hlavním účelem regionálních funkcí knihoven stále zůstává racionální dělba práce a koordinace odborných činností knihoven. To zaručuje občanům dostupnost dobrých služeb veřejných knihoven ve všech místech České republiky. Regionální funkce tak přispívají k vyrovnání rozdílů v kvalitě poskytovaných služeb obyvatelům měst a malých obcí.⁸

Struktura modelu regionálních funkcí knihoven

Fungování regionálních funkcí knihoven je založeno na myšlence provázané spolupráce knihoven na různých úrovních. Národním centrem je Národní knihovna České republiky

---

⁶ Stav z roku 2014. Viz http://ipk.nkp.cz/docs/VZ_RF_2014.pdf

⁷ Roční zprávy jsou dle pokynů Ministerstva kultury zveřejňovány nejpozději 31. března následujícího roku na webové stránce knihovny.

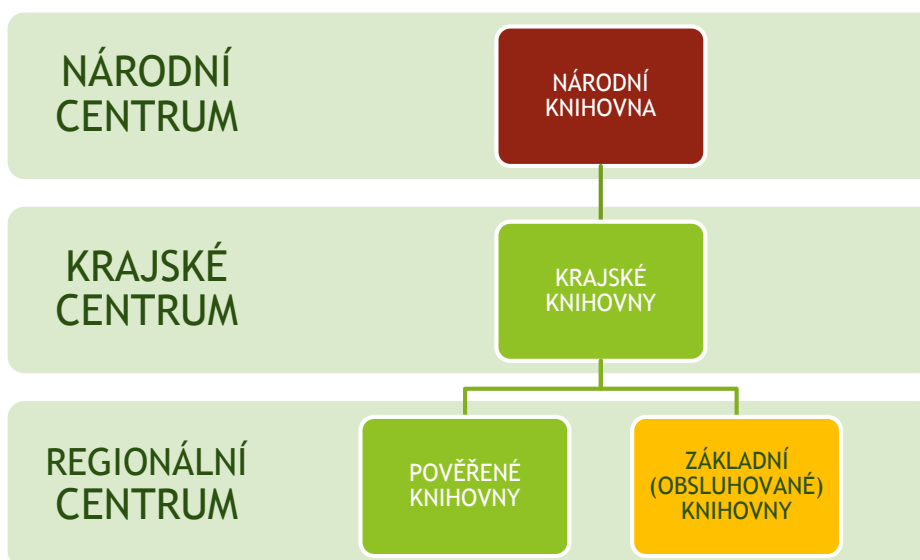
⁸ Metodický pokyn Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území České republiky. S. 1.

zastoupená Knihovnickým institutem (dále jen KI NK), který je koordinátorem výkonu regionálních funkcí.

KI NK svolává pravidelné porady zástupců krajských knihoven, organizuje odborné konference, vydává a připomínkuje materiály, úzce spolupracuje především s Ministerstvem kultury, Asociací krajů, Svazem měst a obcí i Spolkem pro obnovu venkova.

Krajskými centry jsou krajské knihovny. Jejich práce spočívá ve výkonu regionálních funkcí, spolupráci s KI NK, krajskou i místní správou a samosprávou. Jsou metodickými centry pro knihovny pověřené výkonem regionálních funkcí, vydávají metodické materiály, koordinují výkon RF v konkrétním kraji, organizují vzdělávání knihovníků a zpracovávají statistické výsledky knihoven na svém území.

Na lokální úrovni pracují pověřené knihovny, které formou služeb provádějí celou škálu činností, napomáhajících naplňování hlavních cílů Programu (viz následující kapitola).

Model regionálních funkcí knihoven

Cíle regionálních funkcí

Cíle regionálních funkcí jsou formulovány v Metodickém pokynu a také v Zásadách. Jsou jimi:

1. Zajištění dostupnosti a rozvoje veřejných knihovnických a informačních služeb ve všech místech České republiky v souladu s celostátní koncepcí rozvoje knihoven.
2. Vyrovnání rozdílů v úrovni poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb obyvatelům měst a malých obcí s přihlédnutím k jejich specifickým.
3. Zajištění kvality a kontinuity veřejných knihovnických a informačních služeb v návaznosti na informační potřeby uživatelů a v souladu se Standardem VKIS⁹.
4. Odstranění nežádoucích diferencí v úrovni poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb mezi jednotlivými regiony a kraji.
5. Účelná dělba práce a koordinace odborných činností v kraji.
6. Efektivní využití veřejných finančních prostředků.
7. Garance průběžné aktualizace knihovního fondu knihoven provozovaných obcemi.
8. Udržení odborného standardu služeb v knihovnách regionu.
9. Garance kvalifikačního růstu pracovníků knihoven (celoživotní vzdělávání).

Cíle jsou průběžně konkretizovány a doplňovány aktuálními úkoly, které souvisejí s vývojovými trendy knihovnictví, reagují na směr daný Koncepcí rozvoje knihoven ČR na léta 2011-2015 včetně internetizace knihoven¹⁰ a zohledňují konkrétní podmínky v Moravskoslezském kraji.

Kromě regionálních funkcí vymezených standardem vykonává MSVK a pověřené knihovny (dále jen PK) další nezbytné činnosti napomáhající rozvoji knihoven v kraji.

---

⁹ NÁRODNÍ KNIHOVNA ČESKÉ REPUBLIKY – KNIHOVNICKÝ INSTITUT. Standard pro dobrou knihovnu: metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnamí zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky [pdf]. 3. vyd. Praha: Národní knihovna České republiky, 2015. ISBN 978-80-7050-652-3. Dostupné z: http://ipk.nkp.cz/docs/Standard_pro_dobrou_knihovnu.pdf

¹⁰ INFORMACE PRO KNIHOVNY. Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011-2015 včetně internetizace knihoven [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2015 [cit. 2016-02-02]. Dostupné z: <http://ipk.nkp.cz/legislativa/koncepce-strategie-deklarace>

Co změnilo regionální funkce

Přínos regionálních funkcí knihoven se ukazuje v mnoha oblastech knihovnické práce.

Poradenství, konzultace

Všechny knihovny poskytující veřejné knihovnické a informační služby mají možnost obracet se na poradenské místo, kterým je oddělení knihovnických služeb. Toto oddělení MSVK těsně spolupracuje s Národní knihovnou a dalšími metodickými centry krajských knihoven. Informace, které je nutno předávat všem knihovnám, jsou šířeny prostřednictvím nejbližších metodických center (viz model regionálních funkcí). Díky těmto informačním kanálům knihovny získávají relevantní informace, do knihoven jsou předávány informační a propagační materiály, metodické dokumenty a další publikace.

Velmi pozitivní je provádění metodických návštěv, kdy jsou přímo na místě samém řešeny problémy konkrétní knihovny, mnohdy i za přítomnosti vedení obce.

Statistika knihovnických činností

Tento úkol vychází ze zákona o státní statistické službě (č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů). Předmětem statistiky kultury je zjišťování údajů o činnosti kulturních zařízení zřizovaných Ministerstvem kultury, dalšími orgány státní správy, kraji, obcemi a městy, případně občanskými sdruženími a dalšími orgány.

Díky metodické pomoci a provázanosti činnosti knihoven jsou každoročně shromažďována statistická data v relativní přesnosti, úplnosti a včasnosti. Na základě sumarizovaných výsledků lze vysledovat vývoj této oblasti kultury. Získané výsledky šetření jsou využívány pro zpracování koncepcí rozvoje kultury na celostátní i krajské úrovni, při přípravě projektů i analýz.

Vzdělávání knihovníků, semináře, porady

V souladu s rozvojem společnosti je pro pracovníky knihoven zajišťováno celoživotní vzdělávání. Tato oblast je zásadní pro rozvoj oboru, vzájemnou spolupráci, koordinaci činnosti knihoven a dodržování mezinárodních i národních standardů knihovnické práce. Nabídka vzdělávání jde napříč různými knihovnami a knihovnickými spolky a sdruženími. Cílem je dosáhnout stavu, kdy

je vzděláván každý knihovník bez ohledu na dobu, která uplynula od jeho odborného vzdělání. Vzdělaný knihovník tak může působit jako mentor a poradce pro uživatele i kolegy.

Vzdělávání knihovníků má pozitivní dopad na celou jejich práci – pracovníci se vzdělávají v mnoha dovednostech - od informačních a komunikačních dovedností, přes měkké kompetence týkající se práce s uživatelem až po odborné znalosti. Získávají přehled o literatuře, informačních zdrojích a mezinárodních standardech. Velkým zdrojem těchto znalostí jsou celostátní konference a semináře, kde dochází k předávání příkladů dobré praxe a navazování profesních kontaktů.

Tvorba výměnných knihovních fondů, jejich cirkulace a distribuce

Díky finančnímu zajištění výkonu regionálních funkcí jsou do knihoven nakupovány, odborně zpracovávány a distribuovány knihovní fondy. Uživatelé knihoven ve všech i v těch nejmenších obcích mají záruku přísunu nových knih a dokumentů, které jsou průběžně obměňovány. Díky automatizaci knihovnických činností mají jak knihovníci, tak i čtenáři přehled o nové literatuře, mohou si z pohodlí domova objednávat publikace, o které mají zájem. V rámci meziknihovní spolupráce se k takovým dokumentům mohou rychle dostat.

Pomoc při revizi a aktualizaci knihovních fondů

Na základě knihovního zákona 257/2001 Sb. a prováděcí vyhlášky č. 88/2002 Sb. probíhají v knihovnách v České republice pravidelné, průběžné i mimořádné revize. Ty představují nástroj kontroly porovnáním skutečného stavu knihovního fondu konkrétní knihovny se stavem evidovaným. Pověřené knihovny mají pracovníky a prostředky, díky kterým mohou pravidelně a systematicky provádět revizi knihovního fondu i jeho aktualizaci, která zajišťuje kvalitní a zdravý knihovní fond.

Nákup a zpracování knihovních fondů pořízených z prostředků provozovatele knihovny

Knihovní fondy nakupované z prostředků obcí je nezbytné správně knihovnický zpracovat. Díky provázanosti regionálních služeb jsou dokumenty nakupovány s dobrými rabaty a kvalitně knihovnický zpracovány. Data o dokumentech jsou vystavena v on-line podobě na webových stránkách knihoven, což zaručuje přístupnost sedm dní v týdnu, 24 hodin denně.

Servis automatizovaného knihovního systému (AKS)

Dle knihovního zákona jsou knihovny povinny umožňovat přístup k internetu.¹¹ Díky Projektu internetizace knihoven bylo všem knihovnám umožněno připojit se na internet, fondy knihoven jsou průběžně rekatalogizovány a do knihoven jsou zaváděny automatizované knihovnické systémy.

Knihovny poskytující VKIS svým uživatelům nabízejí řadu elektronických služeb – webové stránky, on-line katalogy, přístup na sociální sítě, půjčování e-knih. Malé knihovny mají velkou podporu v regionální metodice, která vytváří jejich webové stránky, pomáhá při získávání grantů na automatizaci knihovny a vzdělává knihovníky i v této oblasti.

Principy excellence

„Excelentní organizace dosahují a trvale udržují vynikající úroveň výkonnosti splňující nebo překračující očekávání všech svých zainteresovaných stran.“¹²

Aby byly organizace úspěšné, potřebují si bez ohledu na odvětví, velikost, strukturu nebo vyzrálост vytvořit vhodný manažerský rámec. V prostředí knihoven jde zejména o tyto okruhy činností, na které se knihovny soustřeďují:

Zaměření na uživatele – prioritní činností knihoven je nabídka služeb v reálném i virtuálním prostředí. Pro jejich poskytování je nezbytná celá řada navzájem se doplňujících faktorů – prostor, vzdělaný personál, technické zabezpečení i finanční zajištění provozu.

Společné procesy jsou zásadním předpokladem pro jednotný postup. Procesy jsou založeny na světově i národně uznávaných standardech, dodržování legislativy a metodických doporučení.

Rozvoj zaměstnanců a jejich celoživotní vzdělávání dává uživatelům jistotu, že služby knihoven jsou na vysoké odborné úrovni.

---

¹¹ Knihovnám a jejich provozovatelům bylo uloženo zabezpečit do konce roku 2006 připojení k internetu.

¹² Česká společnost pro jakost.

Zlepšování a inovace jsou založeny na respektování vývoje oboru, implementaci nových trendů a rozvoji technologií. Neustálé učení se, inovace a zlepšování je založeno na respektování požadavků okolí, ve kterém knihovny působí.

Partnerství v oboru i mimo obor je další nezbytnou součástí excelence. Dokladem toho jsou metody užívané v komerční sféře a jejich aplikace na neziskové prostředí – např. benchmarking, návratnost investic (ROI) či společenská odpovědnost (CSR). Velmi významná partnerství jsou na úrovni zřizovatelů, vzdělávacích institucí i kulturních zařízení.

Orientace na výsledky a sledování statistických výstupů v dlouhých časových řadách je jedním ze základních potřeb knihovnické práce, která je směřována na přijímání mezinárodních i národních trendů rozvoje.

Model principů excelence v knihovnách

Úspěch výkonu knihoven závisí na tom, jak jednotlivé knihovny řídí procesy, udržují a rozvíjejí spolupráci uvnitř i navenek, vytvářejí pole pro hodnocení. Regionální funkce jsou motivačním programem nejen pro knihovny, ale rovněž i pro jejich zřizovatele.

Externí zpětné vazby

Hlavním východiskem pro analýzu výkonů knihoven jsou statistické výkazy Kult (MK) 12-01 a komentáře výkonů za regionální celky. Od roku 2002 jsou data zpracovávána v programu Stat-Excel, který umožňuje porovnávání výkonů v delším časovém celku. Při hodnocení výkonů knihoven není uplatňována územní dimenze ani rozdílné funkční vazby v území (představované např. docházkovou vzdáleností do knihovny, technickým zázemím a finančním zabezpečením knihovny), které způsobují přetrvávající rozdíly v ekonomické výkonnosti, v sociální situaci a často i v parametrech kvality životního prostředí v různých územních jednotkách.

Dobrovolnou metodou hodnocení je Benchmarking knihoven.¹³ Jde o platformou hodnocení ze stejné úrovně a je zároveň příležitostí k učení se od druhých.

Prestižním způsobem hodnocení knihoven jsou soutěže a odměňování na národní i regionální úrovni (soutěže Vesnice roku, Knihovna roku, krajská soutěž K2 apod.).

Rozbor výkonů knihoven

Rozvoj knihoven

Knihovny v České republice prošly po roce 1989 několika milníky. Po období útlumu, rozpadu fungujících vztahů a sítí byl v roce 2002 nastaven Program regionálních funkcí knihoven.

Za finanční podpory Ministerstva kultury a za věcné podpory Národní knihovny České republiky a krajských knihoven byly obnoveny vazby mezi knihovnami. Společenské změny se postupně promítají do činnosti knihoven, průběžně jsou zaváděny nové technologie, a to i do těch nejmenších knihoven na území kraje.

V roce 2005 došlo k přechodu financování výkonu regionálních funkcí na jednotlivé kraje, věcná a metodická pomoc ze strany Národní knihovny, krajských knihoven a knihoven pověřených regionálními funkcemi zůstala zachována.

---

¹³ Více na www.benchmarkingknihoven.cz

Díky působení programu regionální funkce došlo za období let 2002-2013 k výraznému kvalitativnímu posunu v činnosti a ve vnímání knihoven z pohledu uživatelů i zřizovatelů knihoven.

Výkony knihoven

Výkony knihoven jsou poměřovány statistickými ukazateli, které se týkají především knihovního fondu, výpůjček či personálního zajištění. Činnost knihoven je závislá na finančních zdrojích jejich zřizovatelů a do jisté míry i na mimozdrojovém financování (především programy Ministerstva kultury a dalšími).

Knihovní fondy a výpůjčky

Následující graf ukazuje stav knihovního fondu a výpůjčky, které byly realizovány v knihovnách MSK. Podle současných knihovnických trendů dochází k poklesu knihovního fondu. Důvodem je snaha o vytvoření zdravého fondu, neobsahujícího zastaralou, multiplicitní a nečtenou literaturu. Přestože dochází k poklesu stavu knihovního fondu, ukazuje se, že to nemá zásadní vliv na počty výpůjček.

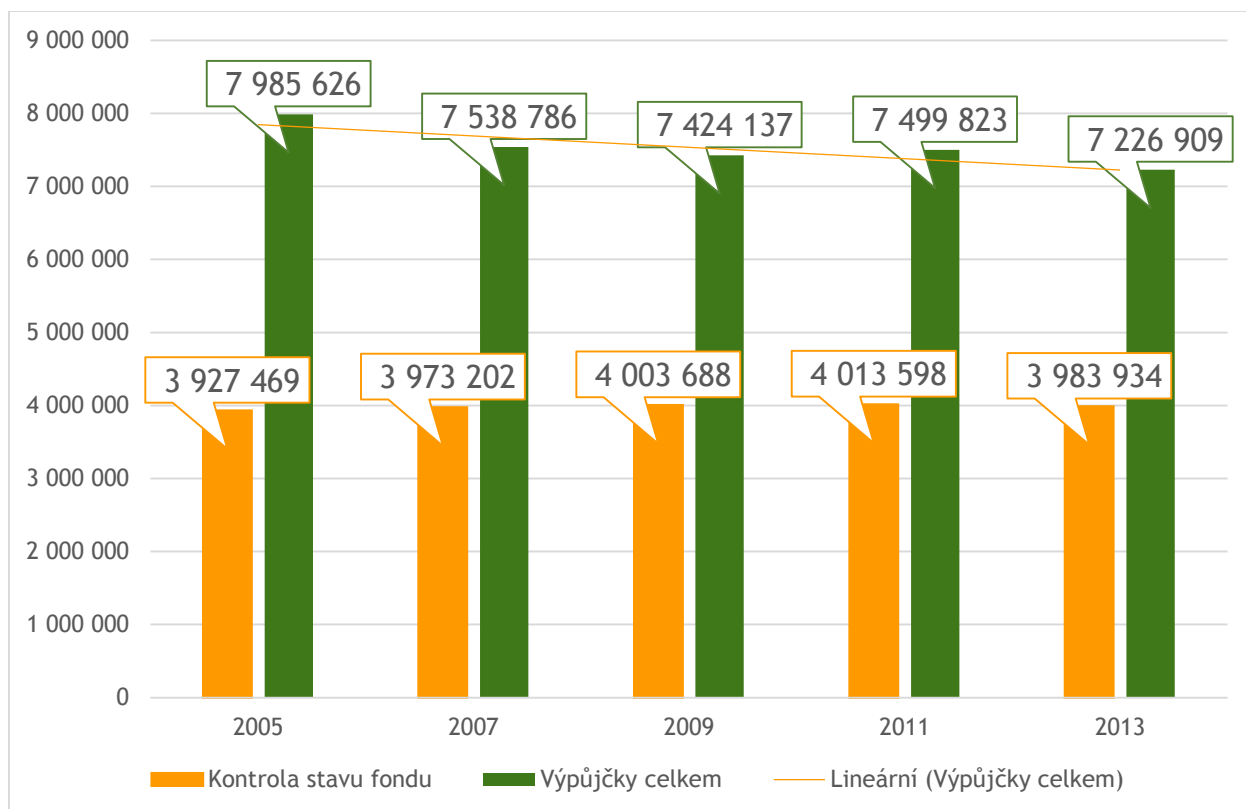
Standard pro dobrou knihovnu uvádí, že v knihovnách mají být aktuální dokumenty a celkové fondy má knihovna každoročně obnovovat.¹⁴ Díky tomu dochází v knihovnách k uvolnění místa, které může být využito pro komunitní aktivity knihoven.

Důležité je myslet i na lokální priority, tedy shromažďování informací o zajímavostech v obci a v okolí, například o historických zajímavostech, turistických stezkách, osobnostech i o událostech v regionu.

Pokud jde o e-knihy, ve srovnání se zahraničím české prostředí reaguje na tento trend s určitým zpožděním. Jejich nástup v ČR podporují i knihovny, a to zapůjčováním čteček, poskytováním textu nepodléhajícímu autorskoprávní ochraně nebo vlastním půjčováním komerčních e-knih.

---

¹⁴ 10% obnova knihovního fondu ve volném výběru, kde má být minimálně 75 % celkového fondu.

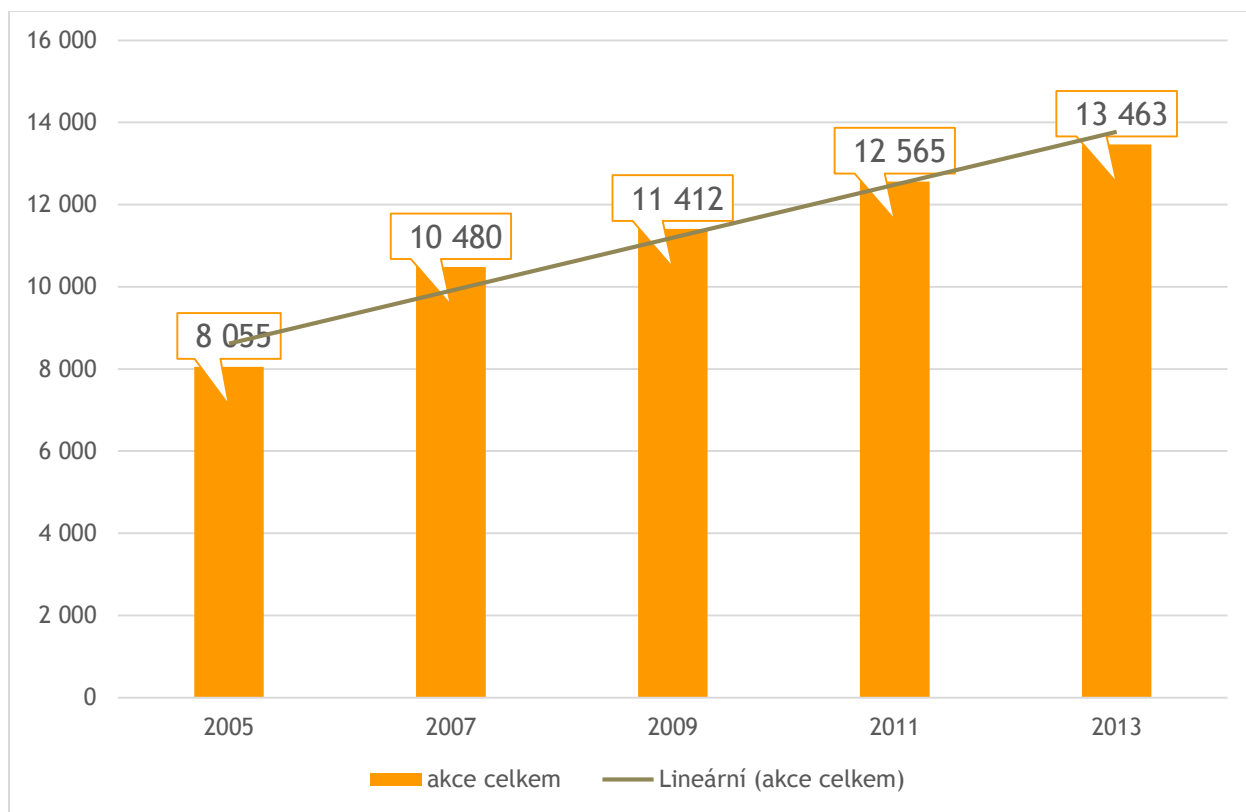
Graf stavu knihovního fondu a počtu výpůjček

Vzdělávací a kulturní akce

Knihovny patří mezi instituce, které se systematicky věnují vzdělávání svých uživatelů. Tato činnost od roku 2005 v knihovnách stále narůstá. Jde o nejrůznější aktivity – besedy, přednášky, školení, vzdělávání (Univerzita třetího věku, ICT, jazykové kurzy), literární akce, předčítání, lekce informační výchovy a mnoho dalších. Akce jsou určeny pro všechny věkové skupiny – od nejmenších uživatelů knihoven až po ty nejstarší.

Akce jsou pořádány ve spolupráci s jinými organizacemi, ale většina je realizována vlastními zaměstnanci – především vzdělávání uživatelů, besedy pro děti, lekce informační výchovy, exkurze aj.

Z následujícího grafu je vidět velký nárůst těchto aktivit.

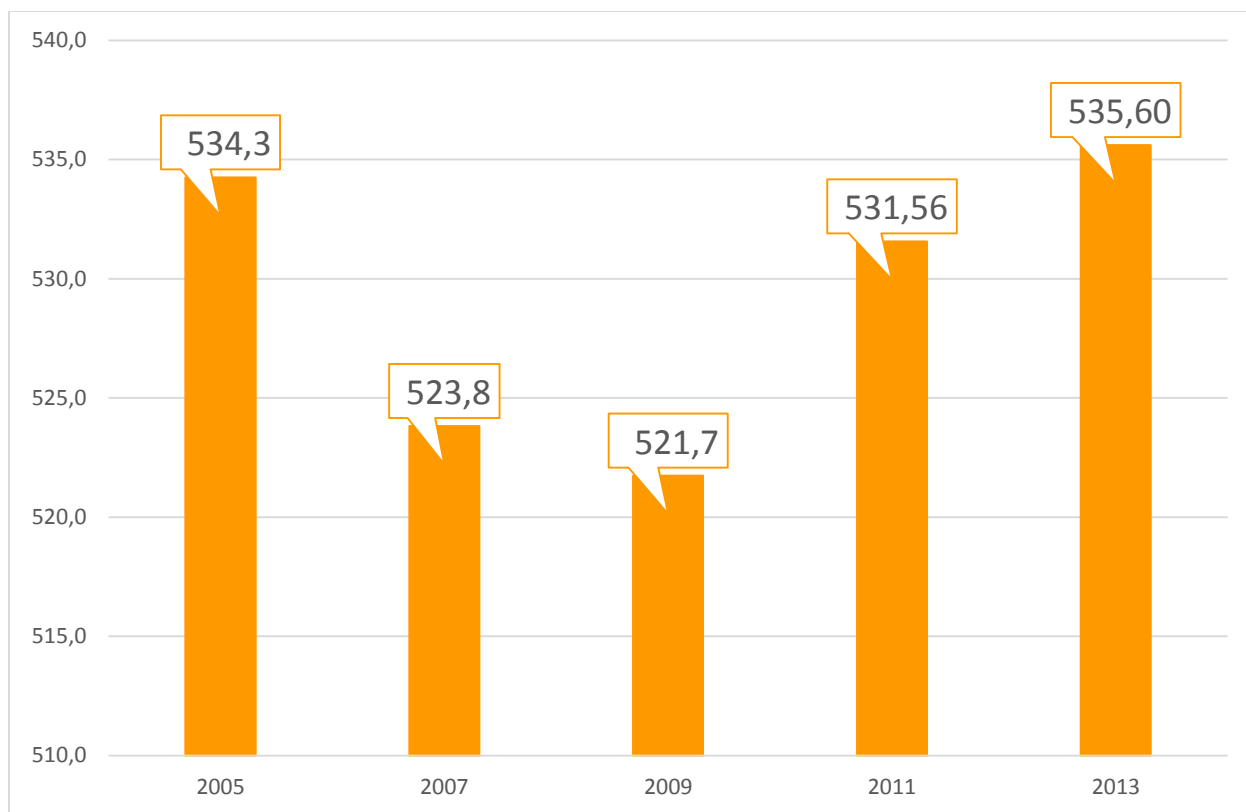

Graf počtu vzdělávacích a kulturních akcí

Zaměstnanci knihoven

Statistické výsledky sledující přepočtené stavy zaměstnanců ukazují zajímavý jev – v roce 2009 došlo k historickému poklesu počtu zaměstnanců. Výkony knihoven přesto vykazují setrvalou a v jistých oblastech narůstající tendenci. Přesto je nezbytné si uvědomit, že pracovní kapacita jsou omezené zdroje, které nelze snižovat, aniž by došlo ke snížení výkonů. Trend snižování počtu zaměstnanců knihoven se podařilo narovnat v následujících letech – viz graf níže.

Graf počtu zaměstnanců - přepočtený stav

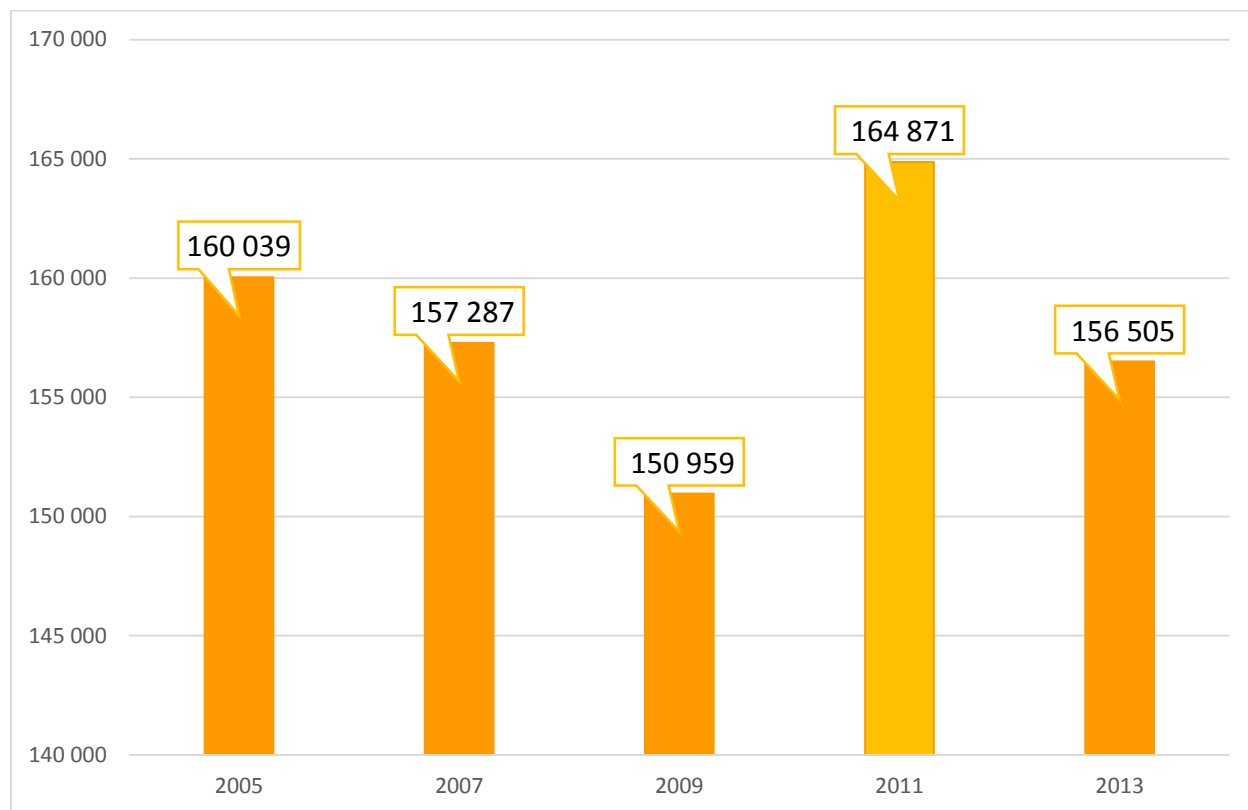
Čtenáři a návštěvníci knihoven

Knihovny patří mezi nejnavštěvovanější organizace, které umožňují občanům smysluplné trávení volného času. Jejich činnost je široká a jejím prostřednictvím tyto instituce pomáhají rozvoji lidské společnosti. Svým uživatelům nabízejí internetové aplikace a digitální kulturu. Jejich využívání závisí na technologické úrovni každého jedince. Přesto do knihoven stále přicházejí noví uživatelé, které přitahuje „živá kultura“.

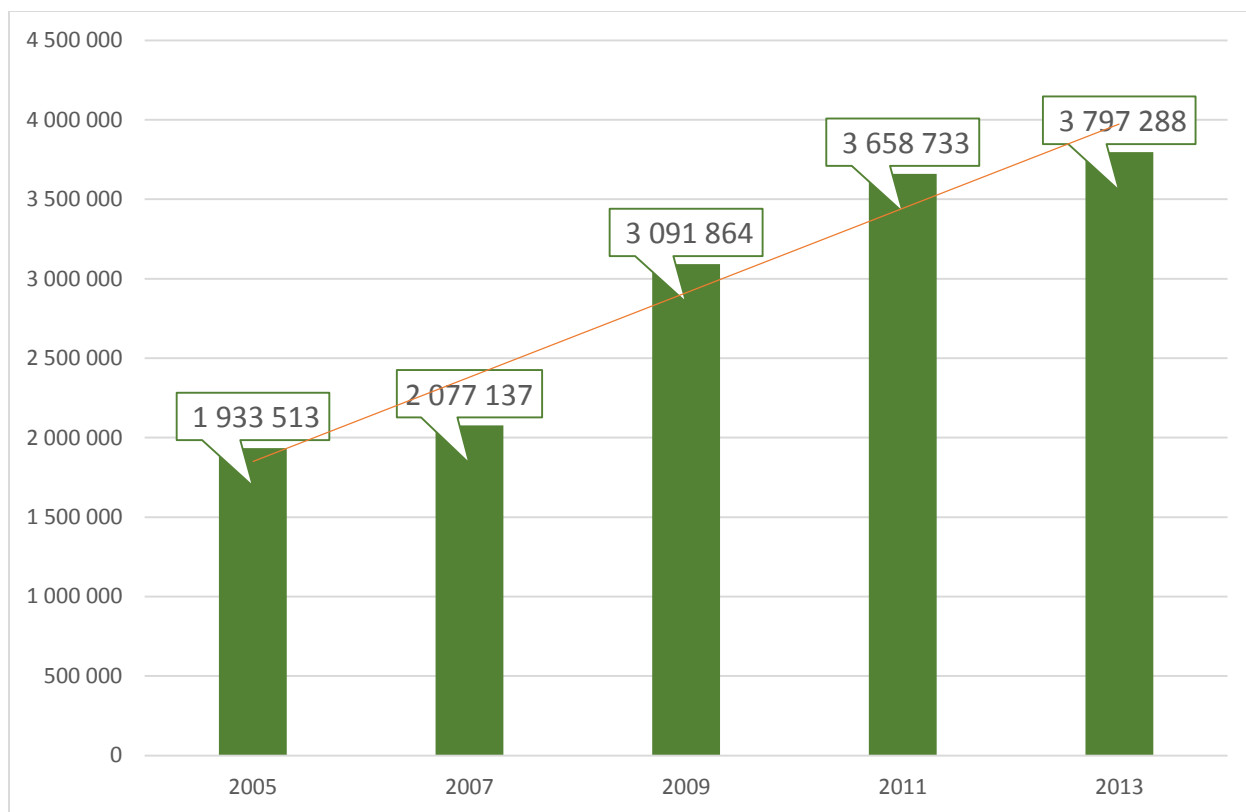
Po určitém útlumu v roce 2009 se počet registrovaných uživatelů opět zvýšil. Z hlediska sledovaných statistických položek je ale mnohem významnější počet návštěvníků knihoven.

Zde je vidět velký nárůst počtu těch, kdo navštěvují knihovnu, přičemž nemusí být registrovaní jako její uživatelé – jde o návštěvníky jak fyzické, tak i virtuální. Ve druhém případě se jedná o ty, kteří využívají elektronické služby knihovny – nahlízejí do elektronických katalogů, objednávají si knihy z prostředí domova, zjišťují, jaké kulturní nebo vzdělávací akce knihovna

pořádá, sledují volně přístupné databáze, elektronické knihy a obsluhují si své čtenářské konto. To vše kterýkoliv den v týdnu po celých 24 hodin, kdy jsou knihovny on-line přístupné.

Počty registrovaných čtenářů knihoven

Počty návštěvníků knihoven

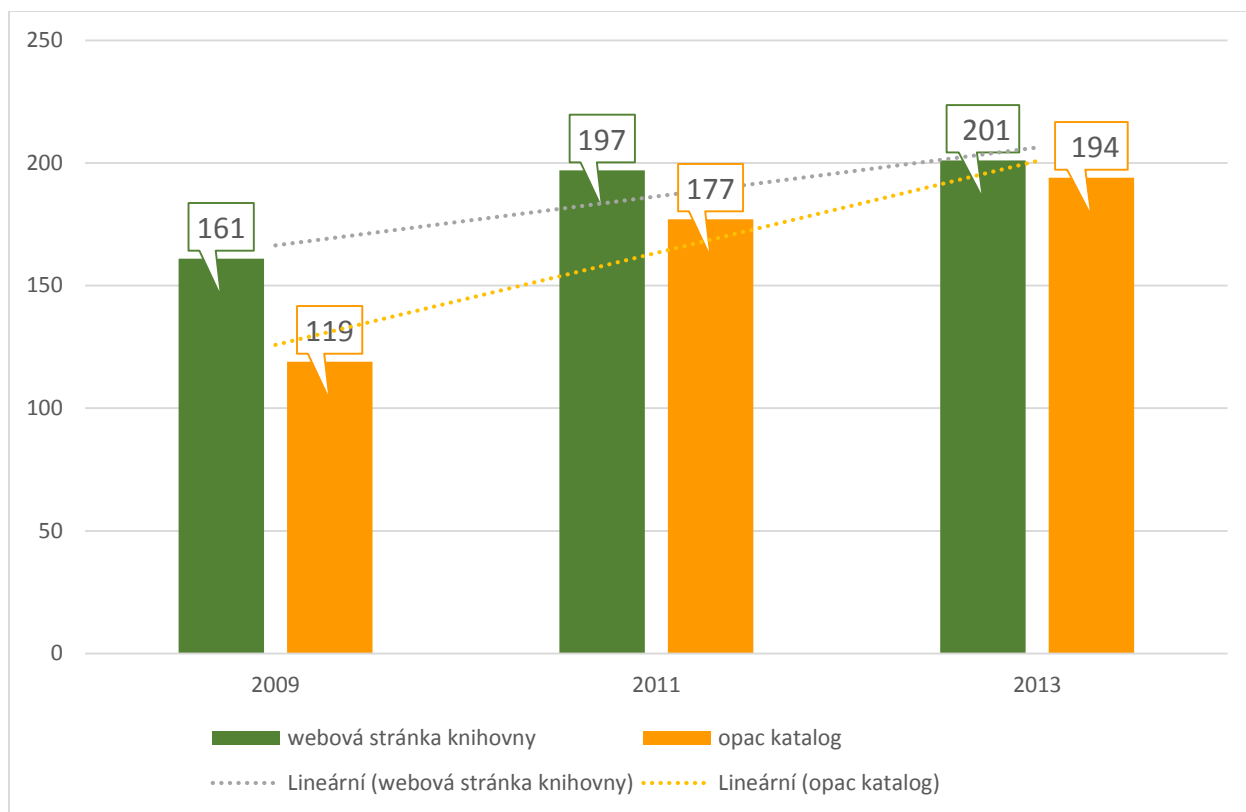
Automatizace, webové stránky a opac katalogy knihoven

Se zaváděním internetu do knihoven, automatizací knihovnických procesů a digitalizací dokumentů došlo k další významné změně.

Počet webových stránek knihoven a opac katalogů v MSK stále narůstá.¹⁵ Automatizované knihovnické systémy napomáhají dobrému a efektivnímu vyhledávání dokumentů, umožňují přesnou revizi knihovního fondu a především umožňují uživatelům využití knihovnických služeb z jakéhokoliv místa, kde je připojení k internetu. Dle prognózy Koncepce rozvoje VKIS v MSK na léta 2014-2020¹⁶ by mělo dojít v roce 2017 k situaci, kdy bude mít webovou prezentaci 100 % knihoven a opac katalog 100 % profesionálních a 70 % neprofesionálních knihoven.

¹⁵ Počet knihoven s webovými stránkami a s opac katalogy je celostátně sledován od roku 2009.

¹⁶ Dostupné z: <http://www.svkos.cz/data/soubory/koncepce-vkis.pdf>

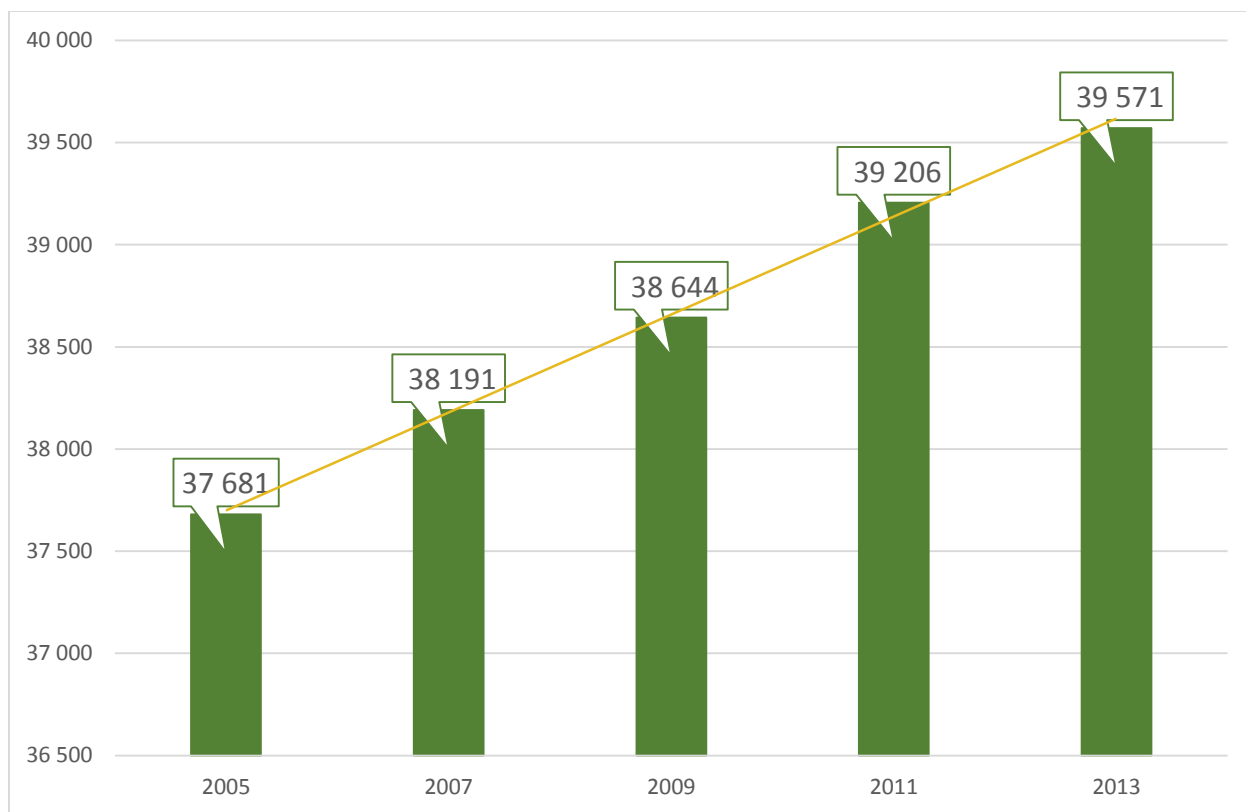

Graf počtu knihoven s www a opac katalogem

Prostorové zajištění

Významnými změnami prochází i prostor knihoven. Řada představitelů obcí si uvědomuje potenciál knihovny, která mnohdy působí jako jediná kulturní instituce v obci. Standard pro dobrou knihovnu uvádí, že umístění knihovny by mělo být v centru sídelního útvaru nebo v jeho blízkosti. Standard dále doporučuje prostor - knihovna by měla mít 60 m² na 1000 obyvatel obce.

V posledních letech bylo rekonstruováno mnoho knihoven v MSK, např. v Bílovci, Bolaticích, Bruntále, Frýdlantu nad Ostravicí, Hradci nad Moravicí, Třinci, pobočky Knihovny města Ostravy aj. Bohužel ne vždy se podařilo plně uplatnit Standard pro dobrou knihovnu a Metodický pokyn pro výstavbu a rekonstrukci knihoven.

Prostory knihoven v m²

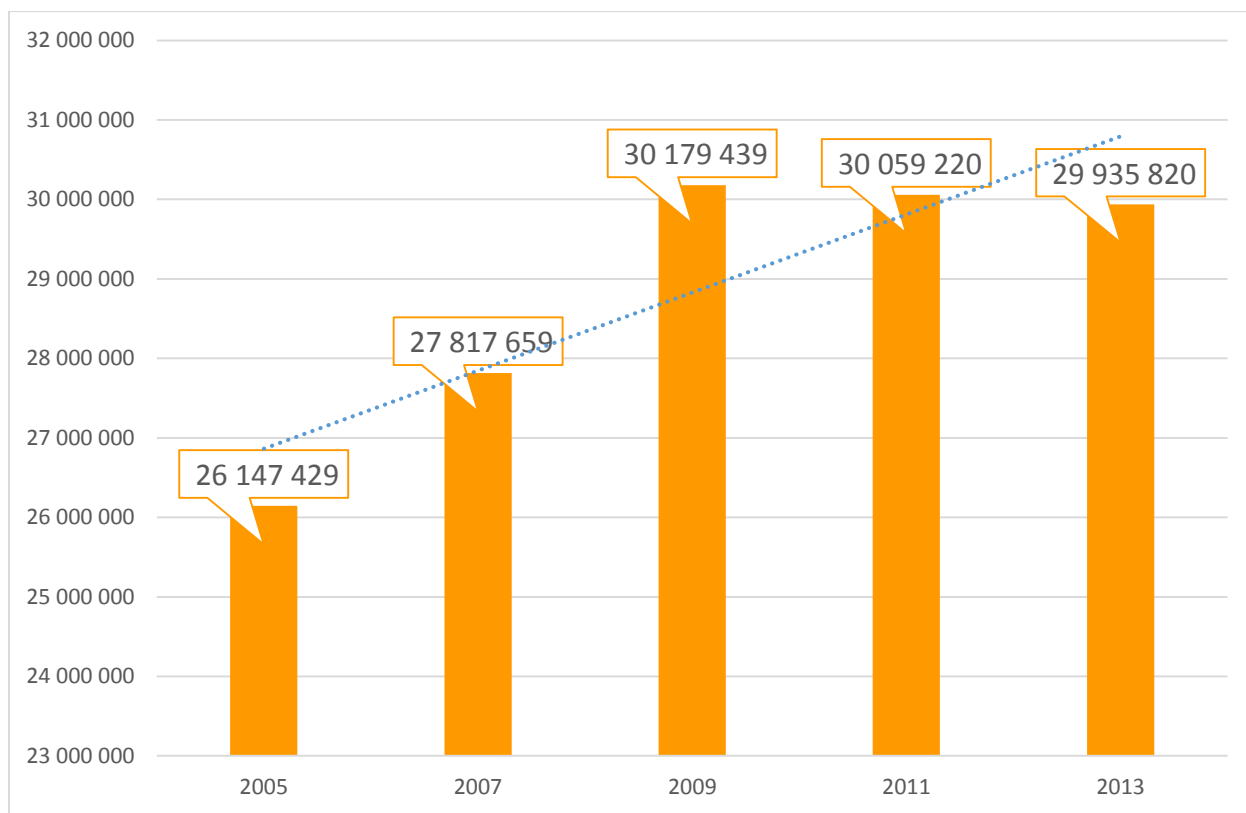
Nákup knihovního fondu

Knihovní fondy tvoří základ knihovnických služeb. Jejich množství ale nemusí nezbytně dávat záruku jejich kvality. Proto je nutné udržovat jejich výši tak, aby v knihovnách byly dokumenty aktuální a v dobré fyzické kondici.¹⁷ Z toho důvodu knihovníci přistoupili k aktualizaci fondů tak, aby knihovny nebyly přeplněné knihami. Přehlednost fondů zaručuje i jejich větší využití, uvolnění prostoru knihovny zase dává možnost využít knihovnu k volnočasovým, kulturním i vzdělávacím aktivitám.

Trendem posledních let je nabídka e-knih v knihovnách. V současné době tuto službu poskytuje deset knihoven v MSK,¹⁸ ale zpřístupnění této služby je finančně náročnější než nákup běžné tištěné produkce. Situace financování v oblasti nákupu knihovního fondu je i přes změny a nové trendy nepříliš pozitivní, jakkoli každá dobrá služba má svou finanční náročnost. V následujícím grafu je zřejmý pokles financí vynaložených na nákup knihovních fondů.

¹⁷ Standard pro knihovní fondy. Dokument je připraven k vydání v roce 2016.

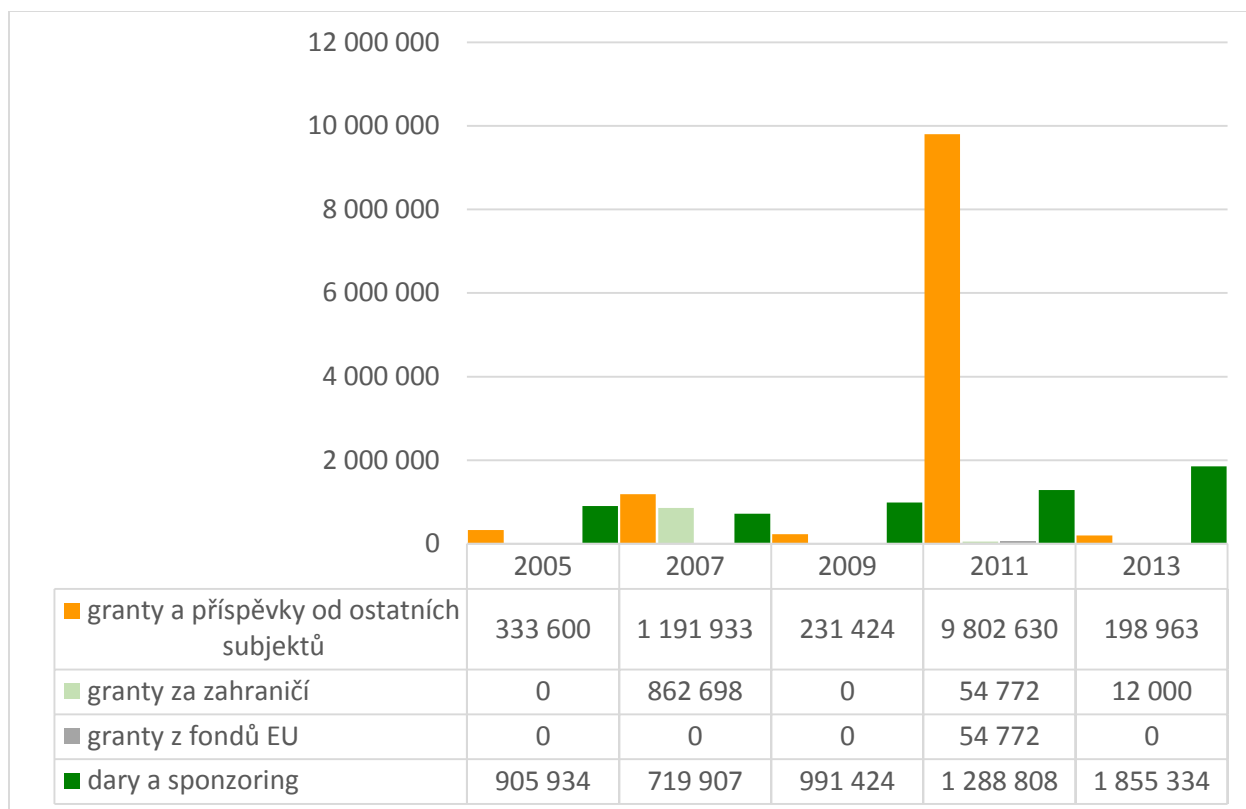
¹⁸ Stav ze dne 1. 1. 2016.

Finance vynaložené na nákup knihovního fondu

Mimozdrojové financování

Důležitou součástí dobrého fungování knihovny je i získávání mimozdrojového financování. Nejznámějším a nejčastěji využívaným dotačním programem je VISK (Veřejné informační služby knihoven), který každoročně vyhlašuje Ministerstvo kultury. To je i vyhlášovatelem dalších programů, jako jsou například Knihovna 21. století a Česká kniha. Bohužel finance z velkých dotačních programů lze uplatit obvykle jen tehdy, je-li žadatelem zřizovatel.

Mimozdrojové financování

Lze vysledovat, že nejde o systematickou podporu, ale spíše jednorázové aktivity, které jsou v konkrétním vyhlášovacím roce podporovány – zavádění nových standardů, automatizace knihoven, vzdělávání knihovníků, kulturní aktivity a pořady.

Vnější vztahy

Knihovnické soutěže a ocenění

Knihovny mají dlouhou tradici v podpoře činností, které se týkají hodnocení knihoven v rámci různých soutěží, ať už lokálních nebo celostátních.

Vesnice roku

Soutěž Vesnice roku v Programu obnovy venkova je každoročně vyhlášována již od roku 1995. Od roku 2000 je součástí soutěže i ocenění pro knihovnu. Organizace soutěže probíhá ve dvou kolech – krajském a celostátním. SKIP patří mezi spoluyhlašovatele soutěže a v obcích je

hodnocena i úroveň knihovny. Ta nejlepší obdrží Diplom za moderní knihovnické a informační služby a obvykle postupuje do celostátního kola, kde se uchází o cenu Knihovna roku.

Krajským vítězem byly například knihovny v Řepištích, Bolaticích, Radkově, Ostravici, Žabni či Třanovicích.

Knihovna roku

Knihovna roku je vyhlašována od roku 2003 Ministerstvem kultury a uděluje se k ohodnocení dlouhodobých zásluh o rozvoj knihovnictví v obcích nebo mimořádného přínosu k rozvoji veřejných knihovnických a informačních služeb. Je udělována ve dvou kategoriích:

- základní knihovna - je určena především knihovnám v malých obcích, kde působí dobrovolní knihovníci, jako vyjádření veřejného uznání této prospěšné práci; předpokládá se již osvědčená návaznost na úspěšné umístění v soutěži Vesnice roku,
- významný počin v oblasti poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb – např. zpřístupnění nových informačních zdrojů, databází, nabídky nových služeb, zpřístupnění novostaveb a rekonstruovaných prostor knihoven, organizace odborných akcí apod.

Celostátní ocenění si již odnesly knihovny v Českém Těšíně i v Kuníně, cenu Městská knihovna roku získala také Knihovna města Ostravy a Městská knihovna v Třinci.

K2

Soutěž K2 je jednou z krajských iniciativ, ve které jsou hodnoceny knihovny i jednotlivci. V roce 2015 došlo k prvnímu hodnocení a v Týdnu knihoven získala ocenění Městská knihovna v Krnově. V sudém roce je soutěž určena pro jednotlivce; na základě došlých nominací budou vyhodnoceni a oceněni tři nejlepší knihovníci Moravskoslezského kraje.

Cena českých knihovníků

Jde o prestižní ocenění udělované za dlouholetou vynikající činnost v oboru knihovnictví, zejména aktivitu spojenou s řízením, modernizací, automatizací a výstavbou knihoven a jejich sítí, odbornou konzultační účast při projektování nových či rekonstrukci starších budov knihoven. Toto ocenění zatím získaly Mgr. Ilonka Nemeškalová a paní Dana Kochová.

Medaile Z. V. Tobolky

Medaile nese jméno po Zdeňku Václavu Tobolkovi, zakladateli Státní knihovnické školy a osoby, která prosadila knihovnictví jako studijní obor na Univerzitě Karlově. Medaili uděluje od roku 2000 Sdružení knihoven ČR a Nadace knihoven na základě návrhů členů SDRUK jedenkrát ročně u příležitosti konání konference Knihovny současnosti. Tuto cenu obdržely PhDr. Halina Molinová a Ing. Lea Prchalová.

Knihovník roku Moravskoslezského a Olomouckého kraje

Cena je udělována každoročně od roku 2011 na Dni knihovníků.¹⁹ Je příležitostí k ocenění práce kolegů i z těch nejmenších knihoven.

Konference a semináře

Také v knihovnách MSK jsou pořádány odborné knihovnické konference a semináře. Často jde o spolupráci více organizací, případně se akce konají pod záštitou města nebo kraje.

Knih ve 21. století

Jedná se o tradiční akci Slezské univerzity v Opavě, která je jednou ze tří univerzit vzdělávajících knihovnické specialisty. Na konferenci, která se koná v únoru, obvykle vystupují se svými příspěvky i pracovníci knihoven. Jde o jedinečnou univerzitní konferenci určenou teoretikům i praktikům v oblasti knihovnictví.²⁰

Odborné semináře

Větší městské knihovny organizují semináře, které jsou určeny širší knihovnické veřejnosti. Například v roce 2007 proběhl seminář **Dvakrát měř a jednou řeš aneb za čtenářem na kraj světa** (MěK Nový Jičín), v roce 2011 uspořádala MěK Český Těšín spolu se Slezskou univerzitou v Opavě a společností Celé Česko čte dětem konferenci **Čtou naše děti? aneb Dětské čtenářství očima odborníků**; v roce 2005 pak mezinárodní konferenci **Knihovny@Biblioteki@Knížnice**. V roce 2015 měli knihovníci příležitost navštívit seminář v MěK Havířov s názvem **Knihovna pro všechny**, mezinárodní konferenci **Další možnosti**

---

¹⁹ Více zde: <http://www.skip10.cz/knihovnicka-oceneni/>

²⁰ Informace o konferenci, sborníky a prezentace ke stažení zde: <http://k21.fpf.slu.cz/>

komunitní knihovny (Český Těšín), na rok 2016 jsou plánovány semináře **Profese knihovník** (Karviná) a **Jak dobře řídit knihovnu** (Haviřov).

Mezinárodní spolupráce knihoven

Mezinárodní spolupráce se může rozvíjet především díky blízkosti sousedních států Polska a Slovenska. Městská knihovna v Českém Těšíně pořádá od roku 2013 Česko-polský diskusní pořad **Bez stereotypů**,²¹ Městská knihovna Frýdek-Místek spolupracuje s Krajskou knihnicou v Žilině a s Książnicą Beskidzką w Bielsku-Białej – v roce 2015 proběhl 14. ročník mezinárodní soutěže **Tvoříme vlastní vydavatelství**.²² Také Regionální knihovna v Karviné má bohatou spolupráci se zahraničím – například v roce 2007 byla uspořádána akce **S knihou na cestách** ve spolupráci se Sdružením polské knihy. V roce 2010 byl zahájen projekt **Grafika bez hranic** (česko-polská spolupráce RKK a Městské knihovny v Jastrzębie-Zdrój). Ve stejném roce RKK zahájila spolupráci s Oravskou knihnicou A. Habovštiaka v Dolnom Kubíně v rámci projektu **Darujme si kúsok historických tradícií**, který byl spolufinancován z Evropské unie. V roce 2011 se uskutečnila mezinárodní odborná konference **Powrót do korzeni** k 120. výročí narození spisovatele Gustawa Morcinka.

RKK v roce 2012 navázala spolupráci se studentskou organizací AIESEC, která zajišťuje výměnné pobyty zahraničních studentů. Do Karviné zavítali na výměnný pobyt studenti z Koreje a Japonska., o rok později studenti z Austrálie a Guatemaly.

Knihovnické organizace

Pro jednotlivce i pro právnické osoby jsou určeny knihovnické organizace, které se zabývají mnoha otázkami knihovnictví.

SKIP - Svaz knihovníků a informačních pracovníků

Jde o dobrovolnou profesní a stavovskou organizaci knihovníků a informačních pracovníků, která má charakter občanského sdružení. Posláním SKIP je usilovat o soustavné zvyšování úrovně knihovnické a informační práce a s tím spojené prestiže oboru a o to, aby ze strany

---

²¹ Více zde: <http://www.knihovnatesin.cz/akce/cyklus-cesko-polskych-diskusnich-salonu>

²² Více zde: <http://www.mkmistek.cz/index.php/tvorime-vlastni-vydavatelstvi/186-tvorime-vlastni-vydavatelstvi-2015-slavnostni-vyhodnoceni-ceskeho-kola>

státu, zřizovatelů knihoven a informačních institucí byly vytvářeny příznivé podmínky pro jejich rozvoj a činnost.

SKIP sdružuje 1637 členů²³ a je organizován na regionálním principu. Má 11 regionálních výborů. Po odborné linii zajišťují činnost sekce (knihovníků trenérů paměti, veřejných knihoven, vzdělávání, zaměstnavatelská), kluby (dětských knihoven, školních knihoven, tvořivých knihovníků, vysokoškolských knihovníků, frankofonní, klub lékařských knihoven) a komise (ediční, pro zahraniční styky).²⁴

SKIP10 pro Olomoucký a Moravskoslezský kraj sdružuje knihovníky i knihovny na území obou krajů. Je jedním ze spolupořadatelů knihovnické konference Kniha ve 21. století, podporovatelem činnosti dětských knihoven (Klubko), zprostředkovává informace z celostátních jednání SKIP, podporuje setkávání kolegů z oboru. Zastupuje své členy v celostátních orgánech a komisích, pomáhá realizovat malé projekty knihoven, organizuje Den knihovníků. SKIP10 má v současné době 94 individuálních a 112 kolektivních členů.

SDRUK - Sdružení knihoven

Sdružení knihoven České republiky bylo ustaveno v prosinci 1992 jako nadace s cílem koordinovat spolupráci a napomáhat rozvoji odborných a veřejných knihoven. Členy SDRUK je v současné době 43 knihoven a informačních středisek, mezi nimi i Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě.

SDRUK pracuje v odborných sekcích, mezi nimi je i **Sekce pro regionální funkce**. Ta byla založena v roce 2002. V sekci pracují metodici krajských knihoven a odborníci Knihovnického institutu NK ČR. Programovou náplní sekce jsou aktivity směřující k vyrovnání úrovně kulturních a vzdělávacích služeb poskytovaných knihovnami působícími v obcích různých velikostí a celková podpora rozvoje služeb knihoven finančně dotovaná kraji. Sekce pořádá kromě pravidelných porad celostátní seminář ve dvouletých intervalech.²⁵

---

²³ Členy SKIP jsou právnické i fyzické osoby. Stav členské základny k 1. 1. 2016.

²⁴ Více zde: <http://skipcr.cz/>

²⁵ Blíže zde: <http://sdruk.mlp.cz/sdruk/odborne-sekce/sekce-pro-regionalni-funkce/clanek/sekce-pro-regionalni-funkce/>

Závěr

Knihovny se v současné době stále více proměňují. Stejně jako ve světě poskytují služby digitálně (7 dní v týdnu, 24 hodin online) a obsluhují stále více heterogenních skupin uživatelů s různorodými potřebami. Knihovny pomáhají lidem získávat informace, které potřebují pro přístup k ekonomickým příležitostem, péči o své zdraví a volný čas.

Vlivem společenských a technologických změn dochází i v knihovnách k proměně jejich činnosti od čistě paměťových institucí směrem ke komunitním centrům a neformálním vzdělávacím místům (specializované informační vzdělávání či celková kultivace návštěvníka). Knihovny jsou otevřeny nejen kmenovým čtenářům, ale také široké veřejnosti. Knihovny ze své podstaty nabízejí to, co jiné instituce nabídnout nemohou (sociální, informační kapitál), a mohou tak poskytovat reálné i digitální služby.

Zásadní význam veřejných knihoven zůstává v místním působení, komunitě, která je jedinečná a nikde se neopakuje. Podstatné je umět si odpovědět na otázku, jakou úlohu bude nebo může knihovna v obci plnit? Soulad cílů zřizovatele (obce), přání stávajících i potenciálních uživatelů knihovny je nutné sladit i s cíli knihovny. Pouze tak se může knihovna stát dobrou organizací a „rozcestníkem“ k získávání informací, k občanskému vzdělávání i ke smysluplnému trávení volného času.

Sociodemografické prostředí knihoven je natolik odlišné, že nelze použít jeden univerzální model veřejné knihovny. Zásadní je podpora různých dílčích služeb, vnímání potřeb a zájmů návštěvníků knihovny, přizpůsobení místa různým skupinám uživatelů – od tichých míst a čtecích koutků, přes místa k sezení a přátelskému povídání, dětské herny až po literární kavárny.

Smyslem dnešní knihovny není vytváření obsáhlých sbírek knih a dalších dokumentů, dnešní doba směřuje k menšímu počtu knih v prostorách knihovny a k ožívání jejích prostor. Knihovny nabízejí volnočasové aktivity různým věkovým skupinám a působí jako místa sociálního kontaktu občanů.

Dobrá veřejná knihovna je místem k učení (nabídka kurzů, přístupu k informacím, ke zdrojům poznání), je místem pro inspiraci (setkávání se spisovateli, umělci, regionálními osobnostmi), místem pro aktivní tvorbu (výtvarné dílny, workshopy i kreativní činnosti) a místem setkávání.

To vše ukazuje, že vývoj knihoven i přes regionální disparity koresponduje s Konceptí rozvoje knihoven, a to především v oblasti orientace služeb na elektronickou dostupnost dokumentů, cílení služeb na různé skupiny uživatelů v knihovně a na důraz na funkci knihovny jako místa.²⁶

Určité mezery v nabídce knihovny je možné eliminovat ve spolupráci s knihovnami v okolí, využitím regionálních funkcí knihoven a koordinací s ostatními knihovnami na krajské nebo na celostátní úrovni. A to je nosnou myšlenkou programu regionálních funkcí knihoven.

---

²⁶ LONSKÁ, Pavlína. Dánský modelový program pro veřejné knihovny. Ikaros [online]. 2014, ročník 18, číslo 3 [cit. 2016-02-02]. ISSN 1212-5075. Dostupné z: <http://ikaros.cz/dansky-modelovy-program-pro-verejne-knihovny>

Definice

Benchmarking - jedná se o nepřetržitý a systematický proces porovnávání a měření produktů, procesů a metod vlastní organizace s těmi, kdo byli uznáni jako vhodní pro toto měření, za účelem definovat cíle zlepšování vlastních aktivit, jde o nástroj strategického managementu.

Meziknihovní výpůjční služba – je formou meziknihovní spolupráce, je založená na poskytování dokumentů mezi knihovnami s cílem uspokojit potřeby uživatelů knihoven. Jde o komplex odborných, organizačních a technických činností, které uskutečňují knihovny mezi sebou s cílem zprostředkovat svým uživatelům knihovní jednotky, popř. jejich kopie, bez ohledu na místo jejich uložení. Je založena na principu reciprocity, z něhož pro zúčastněné instituce vyplývá povinnost poskytovat meziknihovní výpůjční služby z vlastních fondů, jsou-li o ně požádány.

OPAC katalog - veřejně dostupný online katalog určený uživatelům knihovny. Kromě vlastního vyhledávání záznamů dokumentů obvykle také zpřístupňuje řadu dalších služeb, např. umožňuje správu uživatelského konta, přístup k dalším informačním zdrojům apod.

Regionální disparity - neodůvodněné regionální rozdíly v úrovni ekonomického, sociálního a ekologického rozvoje regionů. Jde o rozdíly vyvolané subjektivní lidskou činností, nikoliv rozdíly vzniklé z objektivních příčin. Disparita je často chápána ve smyslu nežádoucího jevu, tj. jako problém. Na druhou stranu však mohou být definovány i disparity pozitivní, tj. ve smyslu silných stránek regionu. Jedná se o komparativní výhody, na nichž může být založen rozvoj daného území.

Regionální funkce knihovny - funkce zpravidla univerzální knihovny zaměřené na vymezený region. Jsou jimi zejména činnosti koordinační, poradenské a konzultační, meziknihovní služby, vzdělávací aktivity, shromažďování, zpracovávání, uchovávání a zpřístupňování dokumentů a informací o daném regionu.

Zásady zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven v Moravskoslezském kraji – pojmy, charakteristika a úkoly regionálních funkcí knihovny; vycházejí z celostátního dokumentu s přihlédnutím k místním podmínkám knihoven.

Obsah

Úvod.....	1
Územní charakteristiky.....	1
Východiska programu regionálních funkcí.....	2
Struktura modelu regionálních funkcí knihoven.....	3
Cíle regionálních funkcí.....	5
Co změnilo regionální funkce.....	6
Poradenství, konzultace.....	6
Statistika knihovnických činností.....	6
Vzdělávání knihovníků, semináře, porady.....	6
Tvorba výměnných knihovních fondů, jejich cirkulace a distribuce.....	7
Pomoc při revizi a aktualizaci knihovních fondů.....	7
Nákup a zpracování knihovních fondů pořízených z prostředků provozovatele knihovny.....	7
Servis automatizovaného knihovního systému (AKS).....	8
Principy excelence.....	8
Externí zpětné vazby.....	10
Rozbor výkonů knihoven.....	10
Rozvoj knihoven.....	10
Výkony knihoven.....	11
Knihovní fondy a výpůjčky.....	11
Vzdělávací a kulturní akce.....	12
Zaměstnanci knihoven.....	13
Čtenáři a návštěvníci knihoven.....	14
Automatizace, webové stránky a opac katalogy knihoven.....	16
Prostorové zajištění.....	17
Nákup knihovního fondu.....	18
Mimozdrojové financování.....	19
Vnější vztahy.....	20
Knihovnické soutěže a ocenění.....	20

Vesnice roku	20
Knihovna roku	21
K2	21
Cena českých knihovníků.....	21
Medaile Z. V. Tobolky	22
Knihovník roku Moravskoslezského a Olomouckého kraje	22
Konference a semináře.....	22
Kniha ve 21. století.....	22
Odborné semináře	22
Mezinárodní spolupráce knihoven.....	23
Knihovnické organizace	23
SKIP – Svaz knihovníků a informačních pracovníků	23
SDRUK – Sdružení knihoven	24
Závěr	25
Definice.....	27

Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě, příspěvková organizace

KNIHOVNY V MORAVSKOSLEZSKÉM KRAJI V LETECH 2005-2013

SROVNÁNÍ VÝKONŮ KNIHOVEN

Text: PhDr. Marie Šedá
Redakce: Mgr. Monika Oravová

Zřizovatelem MSVK je Moravskoslezský kraj
© 2016, MSVK

